

LIETUVOS BANKAS

E U R O S I S T E M A

Infliacijos tendencijos ir galimi jos suvaldymo būdai

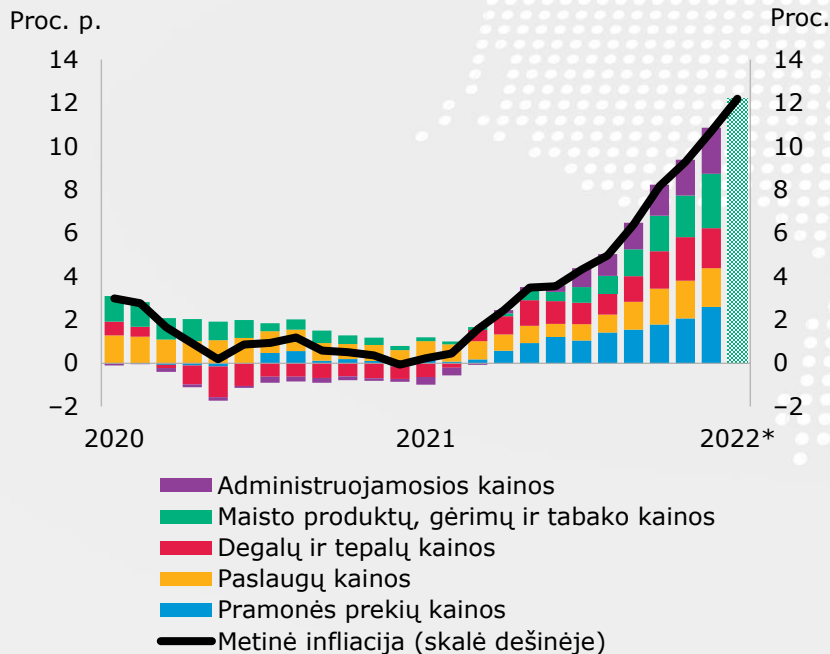
Gediminas Šimkus, Lietuvos banko valdybos pirmininkas

Vilnius, 2022 m. vasario 3 d.

Didžiąją dalį infliacijos ir toliau lemia brangstanti energija, tačiau paspartėjo ir kitų prekių bei paslaugų kainų augimas

Metinė infliacija ir kaitos veiksniai

Energijos prekės gruodžio mėn. lėmė 4,3 proc. p. bendrosios infliacijos.

Vien degalai ir šilumos energija gruodžio mėn. lėmė 3,3 proc. p. bendrosios infliacijos.

Prekių ir paslaugų metinis kainų augimas gruodžio mėn.:

Energija +38,9 proc.

Šilumos energija +60 proc.

Maisto prekės, įskaitant alkoholinius gėrimus ir tabaką +9,0 proc.

Paslaugos +7,3 proc.

Pramonės prekės +5,8 proc.

Šilumos kainos skaičiuojamos naudojant prieš 2 mėn. fiksuotas biokuro ir gamtinių dujų kainas, kurios spalį atitinkamai buvo 91 proc. ir 267 proc. didesnės nei prieš metus.

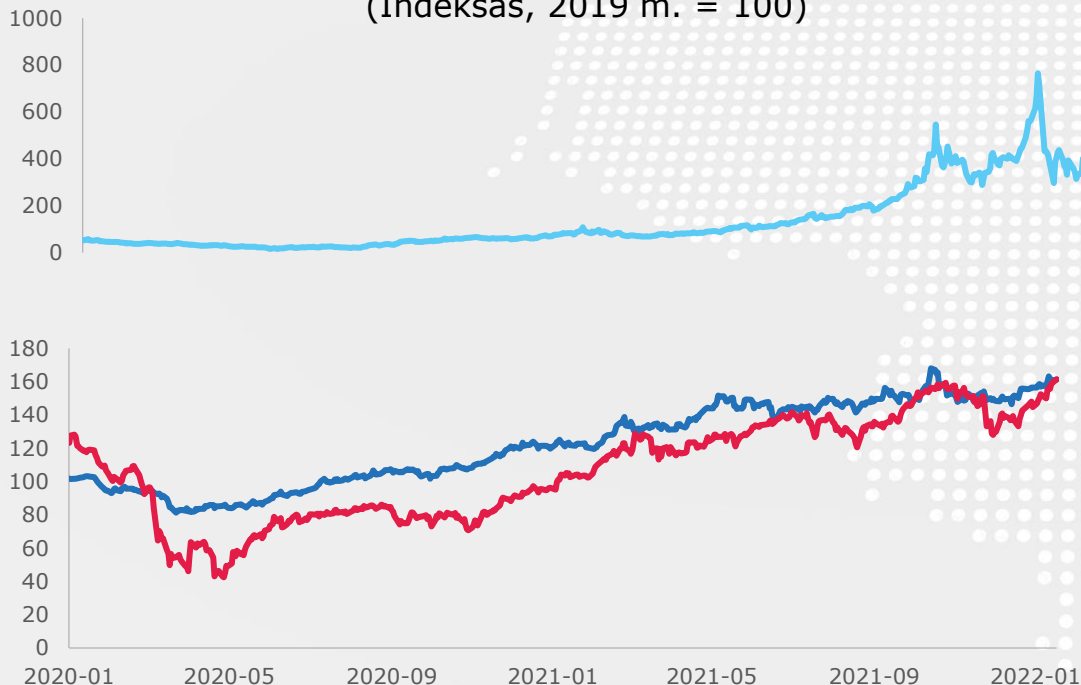
Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

* 2022 m. sausio mėn. duomenys yra išankstiniai

Nepaisant buvusių lūkesčių, energetinių išteklių bei kitų žaliavų rinkose įtampa kol kas neslūgsta

Žaliavų kainų pokyčiai
(Indeksas, 2019 m. = 100)

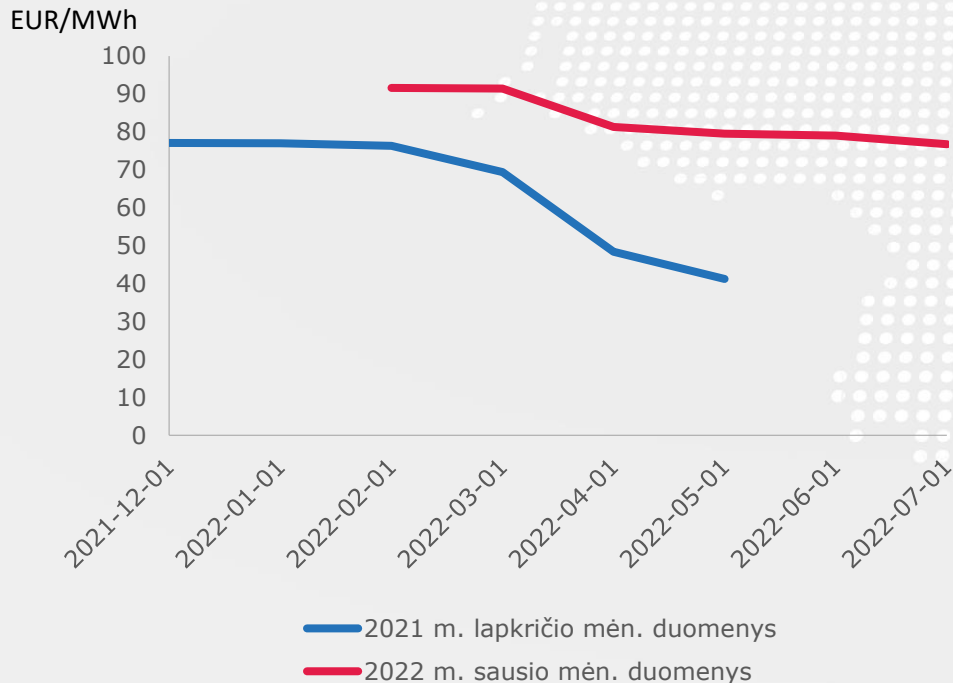
Plintant omikron atmainai ir tvyrant geopolitinėms grėsmėms, po pakritimo praėjusių metų pabaigoje energetinių išteklių ir kitų žaliavų kainos vėl padidėjo.

— Pramoniniai metalai — Nafta — Gamtinės dujos (Dutch TTF ateities sandoriai)

Tvyrant geopolitinėms įtampoms nebesitikima spartaus dujų kainų sumažėjimo

Gamtinių dujų ateities sandorių kainos pagal pristatymo datą

Remiantis ateities sandorių kainomis, lapkričio mėn. rinkose buvo tikimasi ženklaus gamtinių dujų kainų kritimo (iki 48 eur už MWh) balandžio mėn.

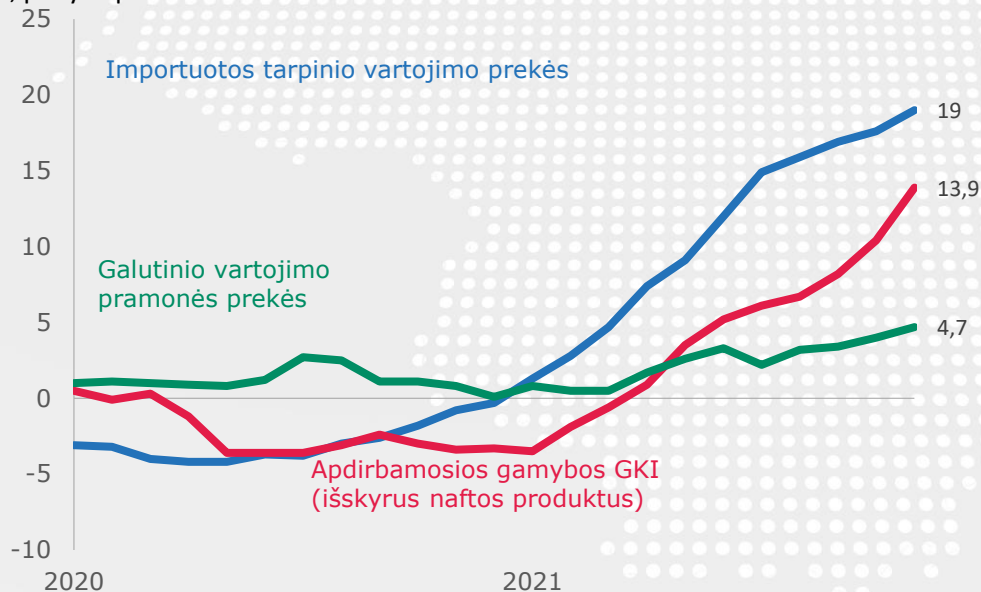
Tvyrant geopolitinėms įtampoms, šiandien besitikima gamtinių dujų kaina balandžio mėn. yra apie 1,7 karto didesnė.

Tebesitęsiantys tiekimo trikdžiai ir aukštos žaliavų kainos rinkose didina galutinio vartojimo prekių kainas

Importuojamų, gamintojų ir galutinio vartojimo prekių kainų pokyčiai

Proc., pokytis per metus

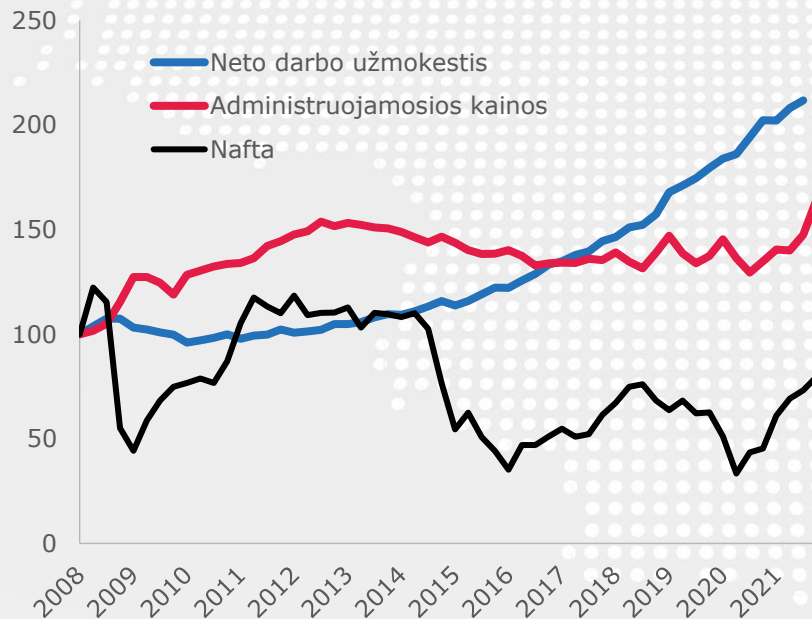
Šaltiniai: Eurostatas, Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai

Ilgesnėje perspektyvoje darbo užmokestis auga ženkliai sparčiau už naftos ir administruojamąsias kainas

Neto darbo užmokesčio, naftos ir administruojamųjų kainų kaita

Indeksas, 2008 K1 = 100

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Siūlomų kainų mažinimo priemonių vertinimas

PVM lengvatos įvairioms prekėms ir paslaugoms:

- *Nebūtinai sumažintų (neadministruojamas) kainas norima apimtimi, galimai prisidėtų prie pelno augimo*
- *Nėra taikliai orientuota – paramą gautų ir tie, kam ji nėra aktuali*
- *Biudžetas prarastų pajamas ir taip sumažėtų galimybės finansuoti tikslinę pagalbą labiausiai pažeidžiamoms visuomenės grupėms*
- *Plačiai taikomas (ne fokusuotas) mokesčių mažinimas yra skatinančioji fiskalinė politika, kuri gali prisidėti prie infliacijos didėjimo. Esant teigiamam produkcijos atotrūkiui ir kitiems spartaus ekonomikos augimo ženklams, nėra poreikio fiskalinės politikos priemonėmis toliau skatinti ekonomiką.*

PVM lengvatų netikslingumą rodo ir tarptautinių bei nacionalinių institucijų tyrimai/ sprendimai

- ES PVM direktyva siekiama, kad šalys nekonkuruotų dėl „pasienių“ vartotojų PVM lengvatomis
- TVF tyrimas: kai PVM tarifai keičiami atskiroms grupėms, poveikio persidavimas kainoms siekia tik apie 30%
- Valstybės kontrolės tyrimas: didžiausią naudą dėl sumažinto PVM tarifo gauna ne vartotojai, bet prekes ir paslaugas teikiančios įmonės. "Lengvatinio PVM tarifo taikymas nėra efektyviausia priemonė prekių ir paslaugų kainoms mažinti.."

Pasiūlymai galimiems sprendimams

ČIA IR DABAR

- Trumpojo laikotarpio sprendimai - fokusuota socialinė politika, resursus nukreipiant tikslinei pagalbai pažeidžiamiausiems
- Automatiniai pagalbos mechanizmai – parama gyventojams įsijungia, jei jų pajamų nepakanka būtiniams išlaidoms

Keletas pavyzdžių:

- *Norvegijoje - parama apmokant iki 5000 kwh/mėn. sąskaitas.*
- *Danijoje 100 mln DK fondas remia žemų pajamų namų ūkius.*
- *Belgijoje dalį energijos sąskaitų pažeidžiamiausiems gyventojams kompensuos valstybės biudžetas.*

ILGESNĖJE PERSPEKTYVOJE

- Didinti energetinį efektyvumą, mažinant priklausomybę nuo energijos išteklių kainų svyravimo
- Siekti mokesčių sistemos stabilumo, o mokestinius pakeitimus daryti siekiant ilgalaikių tikslų ir užtikrinant horizontalaus ir vertikalų teisingumą principus
- Siekiant tvaraus pajamų augimo, didinti ekonomikos potencialą, skatinti našumą auginančias investicijas

Dékoju už démesj

